D·N
13/12 1954

Hrr Sköld och Kugelberg på samma linje

Den snart fullbordade uppmarschen till lönerörelsen har inte minskat de farhågor för den ekonomiska stabiliteten som kom till uttryck tidigare i höst. Avtalsförslagen kräver i genomsnitt löneökningar på mellan 10 och 15 procent. Även om de är tilltagna med prutmån, existerar ett svalg mellan vad organisationerna vill ha och den bedömning av utrymmet för lönehöjningar som LO:s representantskap gjorde för ett par månader sedan.

Inflationshotet har medfört en något akademisk diskussion om vem som har ansvaret för den samhällsekonomiska balansen. Det är regeringens sak att upprätthålla denna, har man sagt på organisationssidan. Hr Sköld har returnerat bollen med påpekandet att arbetsmarknadens parter delar ansvaret. Detta hollande i ansvarsfrågan är föga fruktbart. De fackliga organisationernas primära uppgift är att bevaka medlemmarnas intressen vid löneuppgörelserna, regeringens att genom lämpliga åtgärder störja för balans i samhällsekonomin. Men eftersom balansen i hög grad beror på den lönepolitik som förs, ligger det kanske nära till hands att hävda att organisationerna borde anpassa sina lönekrav så att balansen inte äventyras; det skulle ur ett vidare perspektiv bäst gagna medlemmarnas intressen och alltså vara fullt förenligt med de olikliga organisationernas uppgift.

Teoretiskt låter detta sig säga, men i praktiken kommer man inte långt på den vägen. Särskilt inom LO har dessa frågor diskuterats livligt under senare år. Det går inte, har det sagts, att bevara medlemmarnas förtroende om ledningen driver en linje som den enskilde icke direkt kan identifiera med gruppens intresse. De fackliga organisationernas uppgift skulle i grunden förändras om de i stället för att verka för högre löner inriktade sig på att anpassa lönepolitiken till den allmänna ekonomiska politiken, vilket under en överkonjunktur betyder att den centrala ledningen finge hålla igen och dämpa ner löneanspråken.

Inför årets avtalsrörelse har det klarare än tidigare sagts ut hur litet talet om samordning och solidarisk lönepolitik egentligen är värt. Det största fackförbundets tidskrift, Metallarbetaren, har mycket öppenhjärtigt behandlat dessa ting. Tidskriften påvisar hur ringa betydelse det blyga försök till samordning haft som LO gjorde för ett par år sedan genom att avtalsrörelsen inriktades. Den ifrågasätter om det är någon mening med de allmänt hållna rekommendationer som LO:s representantskap gör varje höst före avtalsrörelsernas början. Förbunden följer ju ändå inte dessa rekommendationer. Rent ut förklaras att "solidarisk lönepolitik mera varit ett användbart argument och kärt tema vid högtidliga kongresspreludier än i det praktiska livet".

Även om det skulle vara så att varje grupp i ett visst läge tar ut vad den kan få utan hänsyn till andra, så betyder det inte att rättvisesynpunkterna kan negligeras. Tvärtom – med eller utan central dirigering har rättvisefrågan fått en alltmer framskjuten plats i avtalsdiskussionen. Genom att lönestatistiken utvecklats kan de olika grupperna noggrant bevaka varandra, de relativa förändringarna tas som utgångspunkt för nya krav. Det är visserligen sant att talet om att varje grupp skall ha en rättmätig andel av produktionsutvecklingen ofta inte tål att närmare granskas, eftersom många faktorer ändå är obekanta – vad ligger t. ex. bakom en konstaterad löneglidning? Men det hindrar inte att de procentuella förskjutningarna blir mycket starka slagträn i avtalsdiskussionen, de subjektivt uppfattade rättvisekraven baseras främst på dem. I ena sidan hävdas alltså att avtalsrörelsen är en fri kraftmätning, där gruppernas styrka och förhållandena inom de olika näringsgrenarna i sista hand är avgörande, å andra underförstås att kraftmätningen bör ge ett någorlunda likformigt eller från rättvisesynpunkt acceptabelt resultat över hela fältet.

Trots den inkonsekvens som kan ligga i denna dubbelattityd är nog den nuvarande ordningen den smidigaste formen för lönepolitikens bedrivande, så mycket mer som arbetsgivarsidan i praktiken inrättat sig efter det behov av samordning som ändå finns. En centralisering möter där inte samma psykologiska svårigheter som inom de stora fackorganisationerna, som ju underlättas dessutom av rådslan för de konsekvenser som en ohämmad löneskruvning medför. I motsats till LO har Arbetsgivarföreningen mycket vidsträckta befogenheter då det gäller lönepolitiken; dess styrelse skall godkänna varje kollektivavtal som medlemmarna ämnar ingå.

Man har därför intrycket att när hr Sköld vid flera tillfällen – senast i Söderhamn – appellerat till arbetsmarknadens parter om återhållsamhet, så är det främst Arbetsgivarföreningen han haft i tankarna. Hr Kugelberg har de praktiska möjligheterna att struma åt över hela linjen – om Arbetsgivarföreningen vill ta de yttersta konsekvenserna. I ett tal för ett par dagar sedan svarade hr Kugelberg på hr Sköld:s vädjan. Han sade att arbetsgivarna för sin del är beredda att med kraft motsätta sig löneh öjningar som kan äventyra balansen under förutsättning att staten för den restriktiva politik som läget kräver. Det förefaller som om hr Sköld och Kugelberg inför avtalsrörelsen funnit varandra på en gemensam front.

Kyrksamheten

Den redogörelse som i går lämnades för antalet kyrkobesökare den 5 december i år tyder på att kyrkorna i Stockholm ännu överbelagda mindre än en tredjedel av samtliga platser var upptagna. Med detta konstaterande är naturligtvis inte klarlagt hur stor del av stadens befolkning som besökte högmässan samma dag; det finns en hel del lokaler utanför kyrkorna där gudstjänst hålles. Med all säkerhet kan emellertid påstås att högst två procent av huvudstadens invånare bevistade högmässan.

De angivna siffrorna är inte representativa. De är utan tvivel högre än en undersökning för hela året skulle ge. Biskop Ljungberg betonar i sitt herdabrev att kyrksamhetens är särskilt stor under adventstiden, liksom vid några andra högtidliga tillfällen under året. Hr Ljungbergs företrädare, biskop Björkquist, framlade år 1949 uppgifter om antalet besökare av högmässor under detta års första halvår i flertalet Stockholmsförsamlingar; härvid inräknades även de som inte hörde på gudstjänsten i en kyrka. Enligt dessa siffror skulle den genomsnittlig besöksfrekvensen ligga under en procent av befolkningen. En jämförelse mellan siffrorna från olika församlingar 1949 och 5 december 1954 visar att 1954 års siffror är relativt höga. Första halvåret 1949 var den genomsnittliga besöksfrekvensen i Storkyrkoförsamlingen 385, i Hedvig Eleonora 368, i Gustav Vasa 329, i Katarina 187; m tavsrande siffror för den första söndagen i denna månad är 910, 650, 520 och 330, för att nämna några exempel. Talet om de överfulla kyrkorna är alltså ännu mera överdrivet än de i går anförda uppgifterna antyder.

Vad angår kyrksamheten i hela landet har Dagens Nyheter vid två tillfällen gjort omfattande stickprov, i november 1928 och i juni 1949. De resultat som redovisades var ungefär desamma: en kyrksamhet på, generöst räknat, högst 4 procent. Vid båda dessa tillfällen påstods från skilda håll att beräkningarna var missvisande; i november var det för kulet för att gå i kyrkan, sades det, i juni var det för vackert väder. Det finns därför skäl att erinra om en av diakonistyrelsen gjord undersökning från åren 1952 och 1953, som ännu ej offentliggjorts, men välvilligt ställts till vårt förfogande. Den omfattar sju stift och visar följande genomsnittliga tal i procent av befolkningen för kyrkobesök vid högmässa:

Härnösands stift	2,7
Linköpings stift	3,1
Visby stift	4,7
Skara stift	4,3
Växjö stift	4,5
Karlstads stift	3,0
Uppsala ärkestift	2,3

Då beräkningar som Dagens Nyheter framlagt här alltså genom dessa av kyrkan själv utförda undersökningar bekräftas. De som gjorde ursinniga utfall mot våra uppgifter för fem år sedan får denna gång angripa den svenska kyrkan för förvanskning, förfalskning, ansedvridning osv. — för att nämna några av de då använda invektiven.

Det blir förhoppningsvis, hävdar överste Meyerhoffer, att för den senare gruppen anvisnta samma system som vid befälsutbildningen: ordentligt, skattefria premier vid avslutad tjänstgöring.

Spionmål är så sällsynta vid en svensk domstol att dem behöver vi inte tänka särskilt på vid val av nämndemän, menar Smålands Folkblad (s), som finner det fullt i sin ordning att rådhusjuristerna ordnar den saken på egen hand — I strid med gällande huvudregler, som går ut på lottning mellan avdelningarna. Den nämnda tidningen skriver vidare:

Vad vill man förela sig, om man träffar på en domare i ämbetsmannastallning, en kommunistisk landsfiskal, polikommissarie eller annan tjänsteman inom rättsväsendet? En domare t. ex. kan inte avsättas på grund av sin politiska åskådning. Det är inget tjänstefel att ha den eller den politiska åskådningen och detta kan följaktligen inte åberopas som skäl för avsättning.

De kommunistiska nämndemännen i Stockholm blev inte heller avsatta. Men de har inte blivit omvalda, och det är en annan sak.

Att försvarsministern talar om maximering av värnpliktskontingenten eller "någon form av s. k. kategoriklyvning" orsoar i hög grad Svenska Dagbladet (h), som påstår att den tanken gör stick i stäv mot den militära, på befolkningspolitiska fakta byggda uppfattningen:

Överbefälhavaren har konstaterat, att den totala tillgången på värnpliktiga årligen minskar till och med 1960 och att fortskridande höjning av de värnpliktigas medelålder är att motse under de närmaste tio åren. Även med den nya krigsorganisationen, som general Sweringen diskuterat i sitt betänkande, kommer det att bli mycket ont om personal. Visserligen bli efter hand de yngre åldersklasserna av värnpliktiga större — men avgången bland de äldre blir samtidigt mycket omfattande. Att införa detta framtidsperspektiv åter diskutera kategoriklyvning kan knappast vara välbetänkt.

I om min krigsmakten har att avsätta personal till andra delar av totalförsvaret har överbefälhavaren rekommenderat att främst uppskovsmetoden skall användas. Tanken är att även den personal, som får uppskov med inställelse till krigstjänstgöring, vid behov bör kunna användas smidigt för rent militära uppgifter utan tidsödande omhändertagning och utbildning. Därtill kommer att militära kunskaper ha ett betydelse också vid tjänstgöring på mera civilt betonade avsnitt av hemmafronten.

Allroundutbildning är alla utom differentiering av den första tjänstgöringen är en mycket dyrbar lösning. Den kommer att verka allt mer otjänlig.

Tror högern att vi inte kan genomföra sjukreformen nu på grund av att den skulle innebära en ökad belastning på våra sjukvårdsresurser, måste partiet utgå från att vi har en stor grupp människor med värdebrev vilka nu inte har råd att vara sjuka. Har högern därvidlag rätt, förtäcker Morgon-Tidningen (s), finns det så mycket större anledning att utan dröjsmål låta reformen träda i kraft!

Sjukförsäkringens stora förtjänst ligger bl. a. däri, att arbetarna åtnjuter garanterera ett hygglitet ekonomiskt skydd vid sjukdom. Denna trygghet har länge varit förbehållen andra grupper i samhället. Att tjänstemän och andra i många fall behåller 100-procentigt ekonomiskt skydd vid sjukdom har högern funnit naturligt. Här har inte förekommit några besvärligheter om missbruk. När det emellertid nu gäller att tillförsäkra den tim- och ackordsavlönade arbetaren 65 à 70 procent av lönen, då kan man inte längre lita på de "vanliga människorna". Då är faran för missbruk så stor att stor försiktighet anbefalles.

Är högerns energilutvecklig i denna fråga dikterad av oförsåtd eller — cyniskt klasstänkande?

Seglora kyrka på Skansen var fullsatt andra adventsdagen, hävdar kyrkoherde Hoff, som predikade vid den nuvarande marmorsarkofagen. Om den förflyttningen finns samtida anteckningar i vilka bl. a. angea att kungen var sig lik efter porträtt, men att stoftet fill sönder då det kom upp i luften. Sedan dess har sarkofagen inte öppnats. Under restaureringen måste den dock flyttas, och det blir i samband med detta man tänker lösa gåtan om kungens död.

Erik XIV:s kista öppnas, ärtsoppsteorin undersöks

Från Dagens Nyheters korrespondent

VÄSTERÅS, söndag.

Svaret på frågan om Erik XIV dog av förgiftad ärtsoppa eller ej kan komma att ges i samband med restaureringen av domkyrkan i Västerås. Historiskt intresserade personer i Västerås, bland dem landshövding Casparsson, har planer på att i samband med restaureringen av kyrkan ansöka om tillstånd att öppna Erik XIV:s sarkofag för att undersöka hans kvarlevor.

Ett sådant tillstånd ges inte utan vidare. Regeringen avgör frågan i samråd med riksantikvarieämbetet. Gåtan om Erik XIV kan dock tänkas bli löst genom en medicinsk undersökning, och det är därför samlokt att ett tillstånd bevillas.

Erik XIV:s kvarlevor flyttades på 1700-talet ur en enkel gravkammare under domkyrkans golv upp till

Berusad bilförare sökte krocka polis

En polisman i Ängelholm, Börje Tiberno, som på söndagskvällen skulle försöka stoppa en starkt berusad Halsingborgsbilist var nära att bli överkörd av rattfyllerister.

Polisen var på jakt efter mannen på torget i staden då han fick se en bil starta från en parkeringsplats. Tiberno rusade fram för att stoppa den då billisten satte full fart direkt mot polismannen, som i sista ögonblicket lyckades kasta sig undan. Han fick sedan tag i bildörren och lyckades sprängande bevbid bilen öppna dörren för att söka slånga sig upp i förarsätet. Bilen hade emellertid då fått upp så stor hastighet att han fick uppge försöket för att inte komma under bilen. (DN, Hälsingborg.)

Indianmaskerad drog kniv på tåg

Berusade ynglingar i maskeraddrakter ställde natten till oreda gen till med kalabalik på nattåget till Hör. En av dem rusade skruddad som indian tjutande in i en kupé med dragen slidkniv.

I sitt försök att med kniven hugga upp kupédörren kördе han armen genom rutan, varvid glassplitter yrde över passagerarna. Maskeradsällskapet råkade sedan i slagsmål på plattformen under tågets gång. Konduktören, som försökte avstyra bråket, fick ett slag som kastade honom in i en kupé. När även ett par resenärers anstormningar att skilja bråkstakarna åt misslyckades måste tåget stoppas. Först sedan lägets stoppats och poliz tillkallats blev det lugnt igen. (DN, Malmö.)

DEN RYSKE FÖRFATTAREN Ilja Ehrenburg och fyra andra bemärkta ryssar, däribland dramatikern Alexander Korneitjuk och biokemisten Alexander Oparin, har enligt Moskvaradion vägrats inresetillstånd till Frankrike. De skulle ha deltagit i en konferens som på söndagen öppnades i Paris av förre konseljpresidenten Edouard Daladier och vars syfte är att motarbeta en västtysk upprustning enligt Pariseverenskommelserna.

DAGENS NYHETER
TEGELP.T CEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för rikssamtal 22 60 30
Telegramadress: Dagenyheter
Postgiro: 1616 (för annonser) nummer 1617 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten (Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ahlberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Jedmon
Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: Helge Hedborn
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stockholm Övriga tättingeområde landet
Månad ..... kr. 6:50 6:—
Kvartal ..... kr. 19:— 17:50
Halvår ..... kr. 37:50 34:50
Helår ..... kr. 75:— 69:—
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1954 tillhandahålles på begäran
Från statens nr 30195
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1954

NEHRU förklarade på söndagskvällen att indiska regeringen överväger en plan att göra slut på arbetslösheten i Indien inom tio år. Det ansee att antalet arbetslösa är minst 80 miljoner — omkring en fjärdedel av befolkningen.

Den som söker finner inte alltid

Här behövs
HEMARKIVET
som biller ordning och reda på hemmets viktiga papper

Behändig vinka i grön konstläderkartong, som innehåller 10 hängmappar med plastfällare för lösa eriketer. För brev, förs äkringar, värdepapper, räkningar, recept och annat som skall bevaras lätt åtkomligt.

Bra julklapp, fr. 23:-

Finns hos välsorterade bok- och pappershandlare, varuhus och hos

ÅTVIDABERGS

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.